

СВІЧАДА

№1

ЛЮБЛИН

ЛИСТОПАД 1987

ЧАСОПИС ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОЛОДІ

І так віддаємо у Ваші руки перший номер "Свічада". Не без побоювань. Бо яку ж, у цей скрутний час, можна дати за поруку, що з'явиться номер другий, третій і наступні, що їх рівень відповідатиме читачеві, що не виростуть внутрішні або зовнішні перепони. Протягом останніх років ситуація часто міняється. Творяться більш або менш сприятливі умовини для різного роду діяльності. Тому все, що плануємо, носить у собі знамено сьогоднішнього дня і в майбутності може у великій мірі змінитись.

Авторами першого номеру є молодь об'єднана спільною приналежністю до української християнської традиції, що саме завершує своє тисячоліття. Пошуки відповіді на питання про дозріле християнство на фоні Української Церкви стали джерелом, з якого виросла потреба часопису, а водночас ставть метою, яку ставлять і собі і всім читачам "Свічада".

Сама думка про часопис виринула може в одну мить, але спонукали її довгі передуми, розмови і дискусії. Зродилась серед молоді, яка принаймі тимчасово проживає у Любліні, тут здобуваючи освіту і перший життєвий досвід. Тому адресатом в першу чергу буде парафія Люблін, яка може нечисленна, але яка крізь різні труднощі, поволі здобуває собі права стати живою частиною Української Католицької Церкви.

Нерідко серед мирян родиться покусачинитись, чи то у вузькому гурті найближчої родини, чи групи друзів. І губиться десь по дорозі приналежність до парафії, а з нею до цілої Христової Церкви. Не можна бути байдужим перед такою поставою. Розуміння Церкви, як великого організму, якого поодинокі

клітини не тільки рішають, але і є відповідальні за цілість, стає сьогодні основою поняття християнства.

Нехай однак ніхто не витягує висновку - немов одиниця підпорядкована групі. Завжди, згідно з духом гуманності, слід ставляти у центрі людину, все її підпорядковуючи. Вона одержує від Бога право бути центром світу, так як одержує обов'язок відповідальності за світ. Усе, що діється в нутрі людини, має своє відзеркалення у Церкві, і навпаки, все що діється у Церкві лишає свій слід на поодиноких мирянах. І саме в такому контексті дивимось на свою працю. З одної сторони - ідучи в напрямі Церкви, як мандрівника гуртучого всі християнські стремління в дорозі до Всемогучого, з другої - в напрямі внутрішнього життя людини з усіма її питаннями про суть і сенс життя.

Обсервуємо сьогодні незвичайне і дивне бажання правди. І не можна хіба вважати це за моду, а скоріше спостерігати глибоку фрустрацію людей, котрим набридла брехня і різні системи маніпуляції. Хочемо і ми вийти навпроти цієї потреби. А тому, що правда завжди в'яжеться з критикою, не може бракувати місця для опису темних сторін нашого життя. Без вміння назвати біле - білим, а чорне - чорним, годі уявити собі будь-який розвиток, а щож коли іде про розвиток Церкви.

До нашої дискусії запрошуємо всіх, котрим не байдужа доля Християнина-Українця. Запрошуємо теж братів православних і протестантів, якщо готові підняти будовання спільного шляху порозуміння.

Тем часопису не хочемо обмежувати. Бо і в житті поруч важких пи-

тань про основні проблеми життя, стоять і щоденні, банальні труднощі. Нехай таким буде "Свічадо" - дзеркалом світла життя, світла якого Творця покликуємо на Покровителя. А як провідній думці у нашій праці, прислухайтесь словам-молитві Мати Тереси - "Не є важливе скільки робимо, але скільки любові вкладаємо в те що робимо".

Редакція

ЦЕРКВА У ПОЛЬЩІ

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Переміни, яких dokonala ІІ світова війна, голосно відгукнулись також серед ісповідників Української Католицької Церкви, котрих сьогодні помилково окреслюється уніятами або греко-католиками.

Коли поляки користувались самостійністю й свободою діяння, українці почали досвідчувати болісних розчарувань.

У періоді від березня до червня 1947 р вигнано їх з власних осель і розкинено по цілій Польщі. Разом з насильним переселенням проведеним в акції "Вісла" перестала існувати Католицька Церква візантійсько-українського обряду. Підвели намагання вірних та духовенства відновити діяльність своєї Церкви. Протягом десяти років світська влада заборонювала богослужіння у східньому обряді. Цим способом тисячі людей втратили належне їм право до релігійних практик у рідній мові.

Не торкалось це вірних Православної Церкви.

Своєрідного роду депортації дізнала українська інтелігенція, серед котрої, знайшлося також духовенство. Силою окремого розпорядження з 1947 року, сотки людей вивезено до концтабору в Явожні, біля Катовиць. У наслідок такого рішення переселенні вірні української Церкви були не лише викинені з рідної землі, відірвані від сусідів, близьких, рідних, але також, майже зовсім лишилися без

душпастирської опіки.

Одним з нечисленних, котрого не засуджено у післявоєнній Польщі на тяжкі дні перебування в Явожні був отець М.Ріпецький. Вивезений до Хшанова біля Елку, став захисником української Церкви.

Не зважаючи на загорожуючі наслідки виконував обов'язки священника. Поселився у місцевій початковій школі, де в одному з класів без офіційного дозволу відправляв Службу Божу. Вістка про працю о.Ріпецького швидко розійшлась серед розкиданих українців, котрі для того щоб спільно заспівати "Господи помилуй" приїзджали до Хшанова з цілої Польщі.

У цьому самому часі на волі також перебував отець Василь Гриник. На його прохання 7.04.1948 року у Новим Дворі відслужено першу співану Службу Божу. У 1949 році о.Гриник відправляв також у Циганку, а рік пізніше у Битові і Квасові. У 1953 році йому заборонено працювати у Битові і Квасові, а деяким священникам східнього обряду відібрано права біритуалізму. У 1954 р. отця Гриника арештовано і засуджено на два роки.

Рік 1957 був переломним. Духовенство, котре прожило десятилітній період переслідування прагнуло офіційного визнання своєї Церкви. Закон польської конституції з 1957 року дозволив всім релігіям свободу віроісповідання і діяльності. Світська влада погодилась щоб примас Польщі у порозумінні з Апостольською Столицею був делегатом для вірних Української Католицької Церкви у Польщі з правами ординарія.

За згодою державної влади було також схвалено декрет на засновання 10 станиць. Одночасно примас Стефан Вишинський іменував о.Василя Гриника генеральним вікарим для вірних української Церкви. Таким способом у 1957 році започатковано українську срархію.

Непорівнянно великими були заслуги першого генерального вікарія о.Гриника. Він організував перші реколекції для вірних і священників. Хоча не вдалися перші спроби легалізації нашої Церкви, проте основи були покладені. Завдяки його праці народилися перші священни-

чі покликання. Питомці почали навчатись у Люблині, де знаходиться латинська духовна семінарія. У східній обряд, церковний спів майбутніх священників вводив саме отець Гриник. Завдяки його заходам на території Польщі створено три деканати: кошалінський, ольштинський і зеленогірський.

В 1977 році генеральним вікарієм став о.мітрат Стефан Дзюбина. Ще перед номінацією, у період "відлиги" - 1957 року, о.Дзюбина наново відкрив станицю у Битові і Квасові. Заснував зовсім нові в Лемборку, Білому Борі, а згодом в 1977 у Колобжегу. В 1958 році примас дав спеціальний дозвіл о.мітратові на ведення метрикальних книг.

Як генеральний вікарій о.Дзюбина продовжував працю свого попередника. Відвідував станиці і внаслідок того глибоко відчув потребу відкриття нових. Проте не була це проста справа. Адже при багатьох несприятливих обставинах, перш за все бракувало священників.

У 1977 році Церква нараховувала 8-ох питомців і біля 40-ка священників, з котрих лише 6 мало менше 60-и років. Завдяки організованим реколекціям та релігійним зустрічам дітей і їхніх батьків під час канікул, в 1981 р. у люблінській семінарії навчалось вже 26 українських питомців. Завдяки проф.М.Лесюві мали змогу вивчати українську літературу та церковно-слов'янську мову.

До збереження й розвитку Української Католицької Церкви у Польщі, в значній мірі спричинились також монастирі, які діяли зразу після війни. До них зараховуємо монашії сестер: Василиянок, Йосифіток і Служебниць та отців Василиян.

Сестри Василиянки відразу після війни усю свою діяльність присвятили розвитку Української Церкви. Ведуть катехези, працюють у лікарнях, організують реколекції. Зараз їх є біля 30 осіб. Численніші їхні згуртування знаходяться у Яновіцах біля Зеленої Гори, Любомжу, Горлицях, Перемишлі, Пасленку.

Монахинь Йосифіток сьогодні біля 20-ти. Керівництво та гене-

ральний дім мають у Кракові. Їхня праця це в основному катехізація. З 7 домів найчисленніші знаходяться у Кракові, Перемишлі, Міендзилесю, Вроцлаві.

Сестри Служебниці головний дім заклали у Варшаві, звідки розійшлись по цілій Польщі. Згуртовані в одинадцятьох домах, між іншими у Перемишлі, Янові Люблинському, Холмі, Ольштині, Кошаліні. Працюють при церквах, ведуть катехізацію, організують реколекції для дівчат, шийть літургійні ризи. Зараз на території Польщі працює їх біля 80-ти.

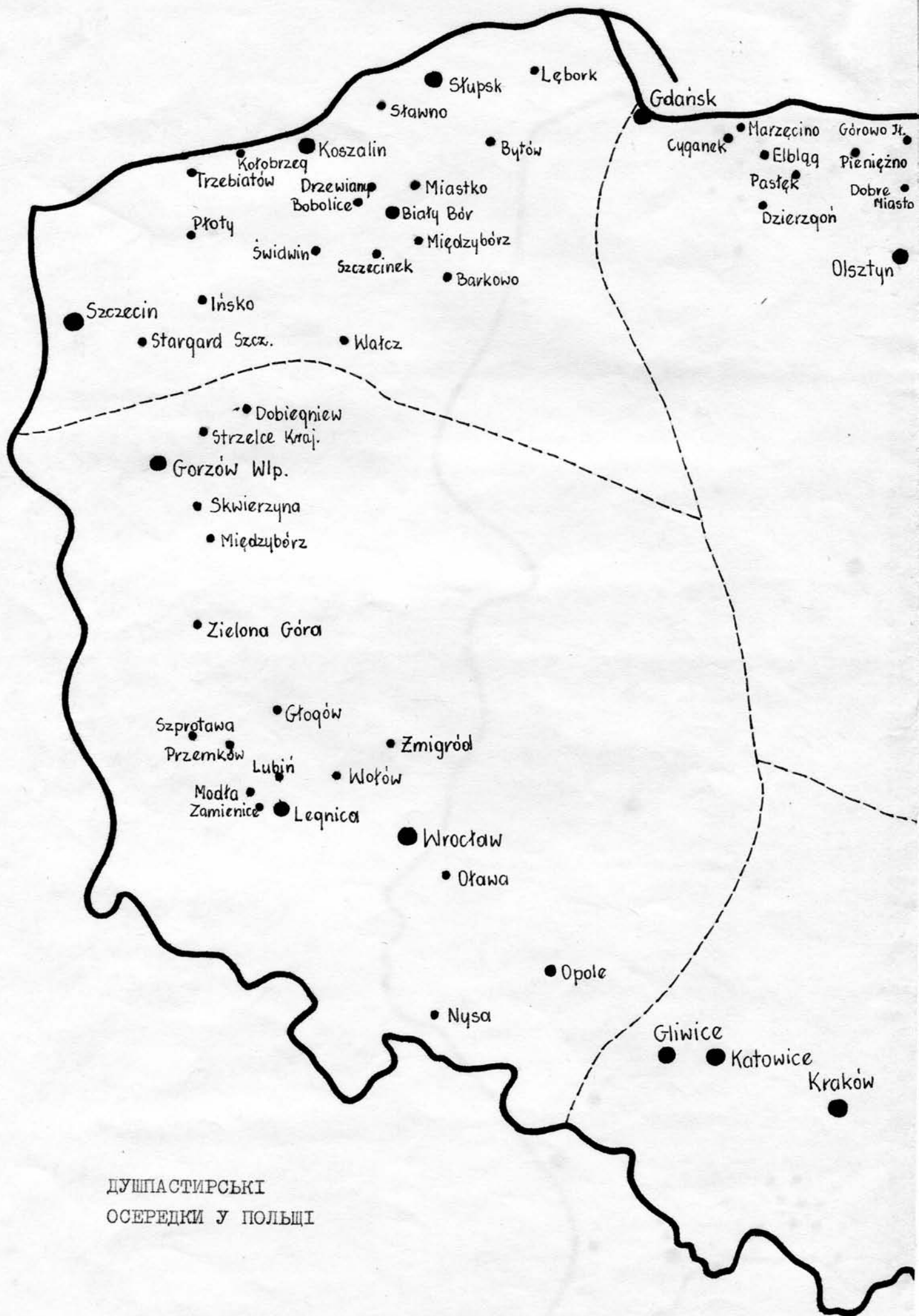
Головний монастир отців Василиян знаходиться у Варшаві. Крім цього заклали чотири доми: у Перемишлі, Венгожеві, Ольштині і Колобжегу. Дуже широко розгорнули свою душпастирську працю. Ведуть також видавничу діяльність. Завдяки їхнім зусиллям був надрукований церковний календар, приготується також видання "Наукових василіянських записок". Зараз у Польщі працює 14-ох отців, 4-ох братів та 8-ох питомців.

Одиноким Студитом, котрий залишився у Польщі після війни був єромонах Никодим Стецура. Зараз є у Польщі два Студити - о.Стецура та о.Яків Мадзелан, котрий працює у Білому Борі. Дуже багато зусилля вкладає в організування церковних таборів для молоді. Слід також сказати про вагу яку прив'язує до східньої духовності та обряду.

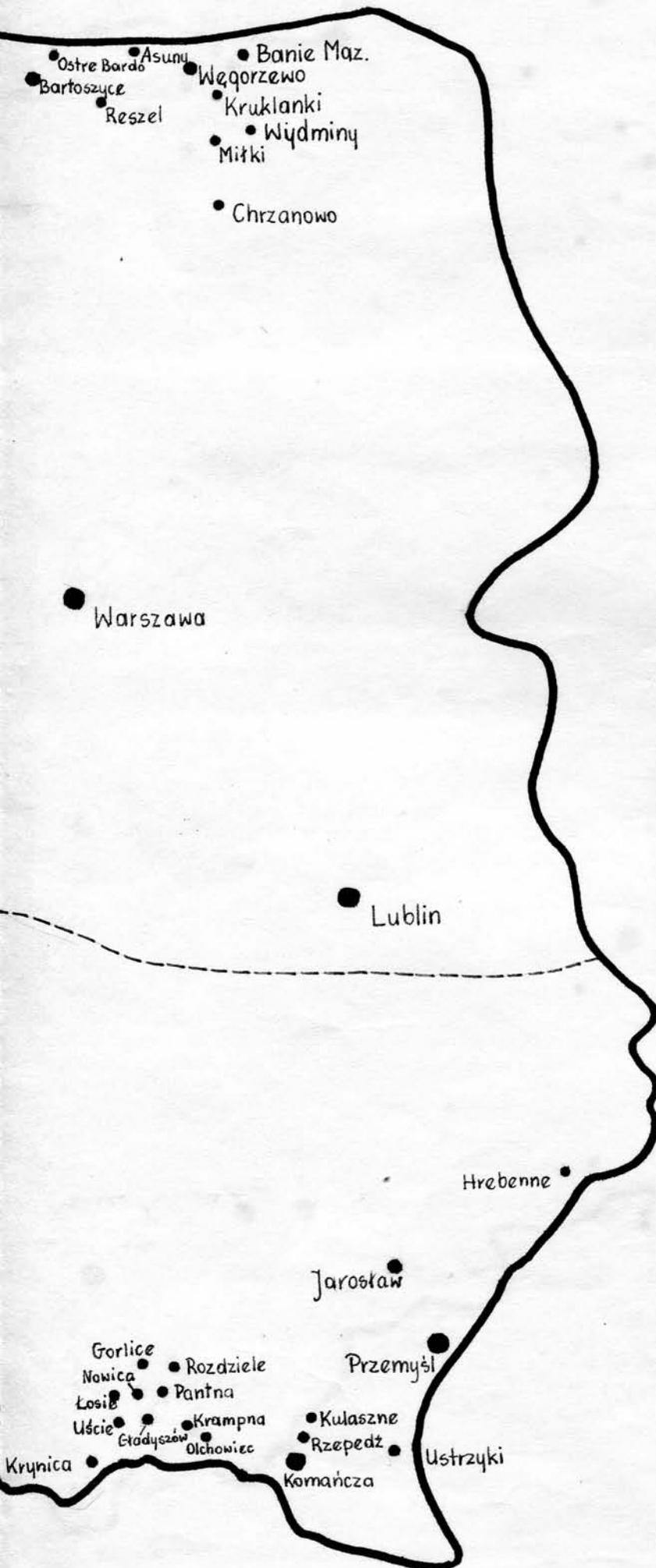
Завершуючи цю хроніку треба сказати, що ситуація Української Католицької Церкви у післявоєнній Польщі була дуже важка. Тисячі розкиданих вірних залишилось без церковної єрархії. Не було приміщень на богослужіння. У наслідок не вистачаючої душпастирської опіки українська молодь латинізувалась.

З огляду на труднощі початкового періоду розвиток станиць був вразно опізнений. Проте з року на рік їх число зростало. У 1977 році зареєстровано 77 душпастирських осередків, розміщених у різних районах Польщі. Зараз маємо 84 станиці. Практика вказує на необхідність заснування нових.

Без огляду на тяжкі випробування і досвідчення, Українська Католицька Церква живе і розвивається.

ДУШПАСТИРСЬКІ
 ОСЕРЕДКИ У ПОЛЬЩІ

Післанником Апостольської Столиці для вірних візантійсько-українського обряду у Польщі є примас Йосиф Глемп. Від його імені діють два генеральні вікарії - для південної Польщі о.мітрат Іван Мартиняк, котрий проживає у Лігниці, а для північної Польщі о.Йосафат Романик ЧСВВ з побутом у Варшаві.

У склад двох вікаріятів входять 4 деканати: на півночі - ольштинський і кошалінський, на півдні - вроцлавський і перемиський. Слід накінець зазначити, що Українська Католицька Церква має свою капітулу у Перемишлі, яка є континуацією перемиської капітули ще сперед війни. Очолює її вікарій капітульний о.мітрат Стефан Дзюбіна.

Ластівка

ІСТОРИЧНА ДУМКА

ПРАВДА ІСТОРІЇ

Входимо тепер у час важливих перемін і пошуків. Шукаємо дозрілого християнства, а тим самим дозрілого вислову нашого національного почуття. Це наслідок зрозуміння правди, що Бог вибрав кожний народ і дав йому завдання-місію до виповнення. Кожна людина пізнає Сотворителя в рідному народі, материнською мовою його прославляє, зі своїм народом йде до спасіння, до вічності.

Своїм приходом на землю Ісус Христос освятив історію. Свята історія спасіння переплелась зі світською історією, тому християнин не може заперечувати історію як щось злого, але повинен її освячувати, наповнювати духом Божим. "Не конфлікт між духом і матерією поляризує світ, але між духами різної природи"/Євдокімов/. В наших пошуках зрілої людини ми повинні поставити питання: яке наше завдання і яка відповідь на заклик до освячування історії?

Питання це повинно бути основним для нашої релігійної та національної тотожності. Правдива релігійність не може відкинути народу, батьківщини, бо це вартості дані Богом і ми є відповідальні за них. Тому теж, часто зустрічається пі-

клування, побоювання за матеріальні й духові надбання предків: мову, культуру, обряди, звичаї. Зрозуміла є тут роль власної держави, яка має забезпечувати вище згадані вартості. Однак є люди, що виходячи з різних позицій, відмовляють значення національним цінностям. Одні оправдують свою душу інтернаціоналістичною ідеологією і все, що їм не подобається таврують, як націоналістичне. Другі розуміють дуже вузько християнство, виключно як реляцію: я – Бог, де все що земне не гідне уваги, а навіть загрозиливе як кумир. Літургічні подробиці для них суттєвіші від рідної мови.

Насувається тут одна рефлексія. Служіння національним вартостям може стати новітнім ідолопоклонством, коли їх абсолютизується, але може теж бути мірилом нашої християнської дорітості, коли усвідомлюватимемо нашу відповідальність перед Богом за народ. Відповідальність – це не накинений ззовні обов'язок, тягар, а добровільний акт викликаний любов'ю в серці людини.

Видатний американський вчений – Е.Фромм – характеризує любов, називає її чотири невід'ємні прикмети: піклування, відповідальність, пошана, пізнання. Говорить при тому, що піклування і відповідальність були б сліпі без пізнання того, що кохаємо.

Якщо іде про нашу Батьківщину, предметом пізнання буде минуле нашого народу, його історія, а також його сьогодення з усіма проблемами.

Історія то не сума фактів, подій а мудрість народу, яку довгими століттями він він відкривав, випрацьовував і переказував нащадкам. Стара римська приповідка говорить, що "історія магістра віте ест". Згідно з цією максимом, історія повинна вчити нас як жити, щоб не повторяти помилок наших предків, як розвивати їх надбання не починаючи всього від початку.

Історія для народу, як пам'ять в людини, дозволяє зберігати його тотожність за всяких обставин. Витворює невидимий зв'язок між нашими сучасниками, а попередніми поколіннями /зодчих староукраїнських храмів, літописців, княжих дружинників/.

В повісті Олеса Бердника "Зоряний Корсар" знаходимо чудову картину, де герой, директор горілчаного заводу, сідає за довжезний стіл, за котрим сидять його сивоусі предки: батько, дід, прадід та інші – до найдальших поколінь. Хто в селянській сорочині, хто в ке-зацьких шараварах, хто в княжих дружинників, а хто в строях, котрих важко розпізнати. Всі вони ставлять йому питання: Хто ти? Що важливого робиш?

Чому б і нам не спитати словами Кобзаря: "що ми? ...Чий сини? Яких батьків? Ким? За що закуті?"

У важких хвилинах нашого буття звертаємось до історії, до традиції, як до скарбниці духовних надбань. Шукаємо в них натхнення, сили в змаганні з нашою щоденністю.

В хвилинах особливого загорювання, коли ворог нищив наші національні інституції, виразником, носієм національних традицій ставала історіографія. Бачимо такий момент незвичайного оживлення історичної творчості в другій половині XVIII ст., коли царська Росія ліквідує автономні інституції Гетьманщини. Писання історії в тому часі було виявом патріотизму і означало оборону національного я. Історія далше була тією ділянкою людського духу, що дав змогу перетривати часи неволі, оберігав від розпачу, песимізму, асиміляції. Підносив почуття власної вартості й давав опору у тисячлітній традиції.

Це завдання історії особливо актуальне в нинішньому часі, коли наші земляки у Польщі, розкинені сорок років тому, з думкою про асиміляцію, піддані дотепер пресії ворожих стереотипів, позбавлені церковної організації очолоної власним єпископом, розвинутого шкільництва у рідній мові ітд.

Це завдання історії особливо актуальне в часі, коли починає панувати гріх байдужості до найбільш життєвих справ, як: зберігання мови, зберігання східнього обряду, традицій, звичаїв, переказування дітям, гріх всеохоплюючого матеріалізму і споживацтва.

Іван Добошак

АХІЛЛЕВА П'ЯТА

Припадаю до Тебе, Боже!

Приповзаю до виступців Твого престола, захисту шукаючи. Захисту перед підкованими стопами цього запанцереного велетня що йому на ймення: чоловік!

Ближуся до Тебе, спантеличений жахом, що його викликав у мені тупіт залізних зап'ятків людини.

Бо під тими студеними зап'ятками квилить тепле людське серце.

Під тими холодними п'ятами людини кривавиться доля багатьох безталанників.

Під тими заболоченими стопами опанцереного велетня плаче неодне поламане щастя.

Я втікаю від цього ззалізнілого велетня, що зветься: модерний чоловік!

Я боюся того заліза, в яке закована його п'ята.

Бо ця п'ята не тільки закована: Ця п'ята не тільки закута в залізо!

Вона не тільки ззалізніла!

Вона - скривавлена!

Під нею зметав і нею розтоптав чоловік те, що в житті було найцінніше.

Зметав: любов...

Зметав: ласку...

Зметав: надприроду життя...

Зметав: ясності свого серця, що були відблиском діячемних снів БОГОМАТЕРІ...

16.3.1946

Я - боюся людської п'яти!
Тривожуся відгомонами тупоту залізних зап'ятків чоловіка.

Це - Ахіллева п'ята людства!

Це місце, крізь яке вдирається в наше життя найстрашніша з усіх смертей - духова смерть!

О.Василь Лімниченко

Ви - сіль землі. Коли ж сіль звітріє, чим її солоною зробити? Ні на що не придатна більше...

Мт. 5, 13

Слова ці звернені Ісусом до апостолів, стали провідними у житті отця Василя Мельника-Лімниченка. Будучи священником відчув він, що "не запалюють світла та й не ставлять його під посудиною, лише на свічник, і воно світить усім в хаті"/Мт. 5, 15/.

Проте о.Лімниченко розумів, щоб дотерти зі Словом Божим до людей,

насамперед треба бути чутливим на їхні щоденні проблеми, треба спостерігати за їхньою свідомістю.

Його життя склалось так, як доля багатьох інших українців, котрі працюють за межами Батьківщини. Народився він у 1899 р. Гімназію та богословські студії закінчив у Львові. Підчас навчання видав декілька збірок поезій, а також зредагував рідкісний сьогодні "Альманах Українських Богословів". 1923 року о.Мельник одружився і був висвячений Блаженним Кир Андреем. До війни працював у двох станицях. Від 1944 року проживав якийсь час на Лемківщині і Словаччині, звідки у 1947 році переїхав до Мюнхену.

Еміграційна дійсність не захоплювала о.Мельника. Віддав він це у багатьох своїх публіцистичних творах. В статтях "За наше моральне вздоровлення", "За ренесанс української християнської, а не азійської духовності" автор гостро засуджує Фасцинацію західним матеріалістичним способом думання. Проте не тому, щоб відібрати належне людям право до користування з ефектів своєї праці і думки, але тому, що матеріалізм часто реалізується через знищення моральності, індивідуальності, чутливості людини, залишає її байдужою навіть до найближчих.

Його відкрита постава до дійсності виявляється також в ставленні до духовенства. "Найгірша ж річ це таки гробова тиша довкруги самих глибоко релігійних людей. Вони глядять на моральні нетрі нашого життя з болем у своєму серці. Але цей біль, нажаль, не викликає в них активного відруху. Вони творять зі себе щось ніби братство неприявних. Їх нема там, де треба, з голосом протесту і перестороги. Вони неприявні при вирішальних діях сучасного еміграційного життя".

О.Василь Мельник-Лімниченко не хотів бути "неприявним". Тому бажав знати чим живуть українці на щодень чим живе українська молодь. Звідси велике заінтересування сучасною українською і світовою літературою, історіософічною, філософською думкою, чим що оформлює духовність сучасної людини. Велика кількість наведених прізвищ у публіцистичних творах, часто критична постава до цінностей української і світової

культури вказує на глибоке заінтересування життям і потребами людей, для яких хотів бути "корисним світлом".

Суто художня література о.Василя Мельника не дає якихось нових мистецьких розв'язань. Цінність твору "Ахіллева п'ята" визначає простота слова, щирість почувань, різкість образу. Саме ця прозорість, ясність образу вказує, що у своїй праці о.Василь прагнув, як душпастир, служити людям, не ідеям чи амбіції, показати їм сучасний світ з християнської перспективи, щоб могли віднаходити у цьому світі себе.

Є.Р.

ХРОНІКА

Під час апостольської подорожі до Аргентини папа Іван Павло II 10 квітня ц.р. відвідав український католицький собор Покрову Пресвятої Богородиці в Буенос Айресі. Папу привітав єпарх українців католиків владика Андрій Сапеляк.

+ + +

Після проголошення Марійського року, 1 січня 1987, і появи енцикліки 25 березня у навечер'я Зіслання Святого Духа, 6 червня - папа Іван Павло II відкрив Марійський рік.

+ + +

У днях 18-20 травня 1987 відбулася серія нарад у Римі: Президії Синоду, поодинокіх римських підкомісій для святкування Тисячоліття, відбулись окремі зустрічі Президії з членами підкомісій. Вирішено: офіційним відкриттям ювілейних святкувань Тисячоліття хрещення Руси-України та формальним початком нашого ювілейного року буде Синод ієрархії Української Католицької Церкви, який відбудеться 21-30 вересня ц.р. Порядок центральних святкувань: проща до Святої Землі від 29 червня до 6 липня 1988, ювілейні святкування у Римі від 7 до 12 липня.

+ + +

У червні ц.р. відбулися у Римі

святкування 600-річчя християнської Литви. З цієї нагоди прибуло до Риму біля 2500 прочан з цілого світу. Приїхала делегація і з самої Литви під проводом єпископа Антана са Вайчіюса.

+ + +

Від 21 червня до 22 липня в Римі відбувся Літній курс У.К.У. Загальна тема курсу - "Християнські елементи в українській культурі". Її обговорювало з різних аспектів 10 професорів з Америки, Канади і Європи.

+ + +

В часі третьої подорожі до Польщі папа Іван Павло II 9 червня перебував у Люблині, де під час урочистої Літургії висвятив 50 нових священників, між ними трьох українців: Богдана Дрозда, Андрія Со року і Мирослава Трояновського.

+ + +

У днях 18-26 червня, архієпископ Мирослав Марусин відбув четверту архипастирську подорож до вірних українців католиків у Польщі. В часі побуту в Люблині/19.06/, Владика висвятив п'ятьох дияконів. Чотирьох з них прийняло пізніше /21.06/ з рук Владика єрейські свячення: Дарій Вовк, Євген Кузьмяк, Богдан Міщисин і Марко Сосницький.

+ + +

6-7 червня ц.р. відбувся третій з'їзд молоді у Циганку з метою приготування до Тисячоліття хрещення України. Приймав у себе о.М.Бундз.

+ + +

Від 13 до 24 липня у Новиці на Лемківщині зорганізовано вже вчетверте релігійний табір для молоді. Очолювали його о.Я.Мадзелян та питемець С.Батрух.

+ + +

Від жовтня ц.р. почали навчання на вищому курсі Люблинського католицького університету з наміром написання докторської праці з теології: о.Я.Москалик - догматика, о.Б.Дрозд - музикологія, Анна Павелчак - історія.

+ + +

10 жовтня в аулі Люблинського католицького університету відбувся концерт хору "Журавлі" під керівництвом Романа Реваковича.

ДРУКУЄТЬСЯ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ. ВИДАЄ МОЛОДЬ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЮБЛИНІ. АДРЕСА ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ - BOGDAN TROJANOWSKI
UL. ŚWI ERCZEWSKI EGO 14/14 11-200 BARTOSZYCE